

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
24. MAR.
1993

Letnik XLVIII.
Štev. 12 (2696)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt

Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 8 šil.
40 tolarjev

P. b. b.

Begunce selijo

Bliža se turistična sezona in begunci, ki so našli zatočišče v pozimi praznih hotelskih objektih, so že spet „na begu“ – tokrat pred petičnimi turisti, katere seveda lastniki hotelov raje vidijo kot preganjane in revne ljudi. Turiste bi pogled na reveže motil, tako pravijo zagovorniki ljudske iniciative okrog Klopinijskega jezera. Deželna sekretarka žena v SPÖ Maria Zelloth je mnenja, da so turisti veliko bolj odprti do begunske problematike, kot mislijo podpisniki iniciative.

Prišla je pomlad

Temperature v zadnjih dneh so nas popolnoma prepričale o pomladi, kmetje pa zaskrbljeno gledajo proti nebu in se bojijo suše, kakršna je bila lansko poletje. Snega je bilo v minuli zimi komaj za vzorec. Prvi dan pomladi je bil tako topel, da so ljudje že posedali po vrtovih, otroci pa so se prepirali z mamerami, da je to pravzaprav prvi dan poletja in so hoteli obleči majice s kratkimi rokavi. Vendar – prežgodaj je še.

V Beogradu pozdravljajo razvoj dogodkov v Moskvi

V intervjuju za beograjsko televizijo je glavni Jelcinov nasprotnik Ruslan Hazbulatov zavrnil možnost državljanske vojne v Rusiji v primeru odstranitve predsednika Borisa Jelcina in dejal, da Rusija nikoli ne bo zapustila bratov na Balkanu. V Beogradu se kar vrstijo obiski visokih predstavnikov nekdanje Sovjetske zveze, ki so Miloševiću zelo dragi gostje. Poleg številnih vojaških predstavnikov je pred nedavnim srbsko vodstvo obiskal tudi nekdanji sovjetski premier Aleksander Rižkov, katerega so v Beogradu spre-

jeli z vsemi državnimi in vojaškimi častmi.

Srbska sredstva javnega obveščanja v svojih komentarjih ocenjujejo, da je obdobje Jelcinovega imperija minilo in da so Rusiji potrebne korenite spremembe. Jelcin se je Srbom najbolj zameril zaradi odkrite podpore njegove diplomacije Vance-Ownewemu mirovnemu načrtu o Bosni in Hercegovini, sodelovanje z zahodnimi državami v primeru srbskega vprašanja pa so poimenovali kar katoliško-nemška zarota, ki gre na škodo vsem Slovanom, pred-

vsem pa pravoslavnim Rusom in Srbom.

Beograd pa je v tem trenutku edina prestolnica, ki se po njihovem veseli morebitnega Jelcinovega padca. Zahodni svet pa je močno zaskrbljen. V svojih izjavah v podporo Jelcinu državniški sicer poudarjajo Jelcinov demokratični kurz, v ozadju pa je velik strah pred izbruhom državljanske vojne in pred obračunom med nekdanjimi državami Sovjetske zveze, ki bi lahko bruhal tudi preko njenih meja. Predvsem nevarna žarišča so na južni meji Rusije (spor

z Gruzijo in nezadovoljstvo celotnega muslimanskega dela, ki ga podpirajo islamske države). Pri tem ne smemo pozabiti, da bivše države Sovjetske zveze razpolagajo z ogromnim arzenalom jedrskega orožja, katerega uničevanje na osnovni sporazuma z ZDA se je po vsej verjetnosti že ustavilo.

Položaj v Moskvi pa je še nadalje precej nejasen. Po Jelcinovem prevzemu predsedniške oblasti je o zakonitosti tega ukrepa že začelo razpravljati ustavno sodišče.

J.R.

Volksbank prodira v Slovenijo

Avstrijska Volksbank je zaenkrat prevzela 73% akcij Štajerske banke obrti in podjetništva v Celju. Manjši akcionarji sta še občini Celje in Šentjur in pa privatni obrtniki. Novi predsednik upravnega odbora je Richard Vide, ki prihaja od Volksbanke, drugi član v poslovanju pa je še naprej dosedanji direktor Harald Karner. Upravnemu svetu bo predsedoval vodja Volksbankinih podružnic v tujini dr. Kristijan Schellander, predsednik nadzornega odbora pa je namestnik generalnega direktorja VB dr. Klaus Thalhammer.

Banka s sedežem v Celju in podružnicama v Šentjurju in Črnomlju ima polno koncesijo za poslovanje vključno s hranilnimi vlogami in konti v devizah in se bo imenovala Ljudska banka Celje. Težišče bančnega poslovanja bo v financiranju manjših in srednjih slovenskih podjetij. Letos poleti pa bo VB odprla tudi podružnico v Ljubljani.

Skupina Volksbank se je zasedrala tudi že na Slovaškem v Brnu, na Madžarskem pa bo odprla podružnico sredi tekočega leta.

PREBERITE

– str. 2
FPÖ zahteva
središčne šole

– str. 3
Za kulturo
premalo denarja

– str. 4
Pred premiero
Cankarjevih
Hlapcev

– str. 5
Od Pliberka do
Traberka
na Ravnah

– str. 6
Novice iz sveta

– str. 7
Prežihovo leto

Privoščite naši deželi nekoliko miru

Prošnja dež. poslancu Schretterju in FPÖ:

Ob ponovni aktualizaciji zahteve po središčnih šolah in napadu na Dvojezično zvezno trgovsko akademijo je vodstvo DS „Avstrijske narodnosti v SPÖ“ svobodnjaški stranki in njenemu deželnemu poslancu Schretterju naslovilo prošnjo z naslednjo vsebino:

Neverjetno je, vendar resnično: koroška FPÖ zahteva novelizacijo manjšinskega šolskega zakona in ustanavljanje osrednjih šol na veljavnostnem območju. Enako zahtevo so pred natančno desetimi leti, l. 1983, postavili v deželnem zboru. Tej je sledilo ponesrečeno preštevanje manjšine koroškega Heimatdiensta. Dolgotrajno ravnanje za novo ureditev manjšinskega šolstva, ki je slonelo na emocijah, je povzročilo, da so o naši deželi razpravljali tudi v tujini. 8. ju-

nija 1988 so v parlamentu sklenili novelizacijo, ob tem je FPÖ prvič soglašala z nekim manjšinskim šolskim zakonom. In zdaj naj se po volji FPÖ začne spet vse od začetka.

Po neprecenljivi zaslugi enoin dvojezičnih učiteljc in učiteljev na šolah dvojezičnega območja je nova ureditev, na katero je narodna skunost gledala s skepsjo, uspela. Vsi otroci, katere poučujejo na teh šolah, pa naj so prijavljeni k dvojezičnemu pouku ali ne, imajo korist od visoke kakovosti pouka.

Namen takih napadov je nebulozen: ali je res potrebno vselej znova vnašati od zunaj nemir v šole, da bi korak za korakom dosegli nenesilno, zato pa dokončno etnično čistko.

Tomaz Ogris, Ana Blatnik

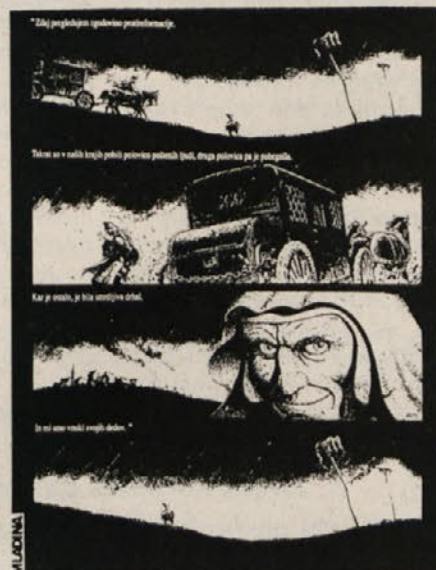
Režija:
Peter Militarov

Igrajo:

Miha Kap, Mitja Šipek, Walter Juvan, Joško Hudl, Tone Wakounig, Anita Hudl, Tina Mojzer, Cvetka Kos, Janez Hobel, Samo Hudl, Franc Polcer st., Katja Tratar, Justo Sadnikar, Franc Kuežnik, Elfi Wutte, Hinko Tratar, Hanzi Schaschl, Rozina Job, Andreas Polcer, Danica Ogirs, Hanzi Kežar, Stanko Vauti, Marko Marko, Mirko Ogris, Ana Urban, Zorka Pasterk, Silvija Merva, Danica Ogris, Samo Hudl, Peter Kelih, Mario Hobel, Daniel Hobel, Metod Tratar.

IVAN CANKAR

HLAPCI

Gledališče ob Dravi
Kulturni dom
Šentprimož
26., 27. III. 1993 ob 20.00
28. III. ob 14.30

Železna zavesa med Avstrijo in Češko je – vsaj s češke strani – padla, Avstrija jo je na novo postavila, da prepreči pritok azilantov, pravo sosedsko, kaj šele prijateljsko vzdušje med obema sosednjima državama pa neka noče prav zaživeti. To je bilo opaziti tudi ob prvem uradnem obisku češkega predsednika Vacla Havla pretekli teden v Avstriji.

Diplomatski protokol je sicer potekal povsem umirjeno in uglajeno – končno je

KOMENTAR

dr. Francija Zwitter ml.

Astrijsko-češki odnosi

Havel desetletja v Avstriji veljal kot simbolna figura protesta in boja proti komunizmu in mu je bilo zato treba kolikor se da dvoriti; na drugi strani pa sta avstrijska politika in še zlasti tisk dala češkemu gostu dovolj jasno vedeti, kako si Avstrija predstavlja bodoče sodelovanje: kot gospodarsko močnejši partner si jemlje pravico diktiranja.

Atomska elektrana, ki jo češka vlada želi v Temelinu dograditi, je za to zadevo prišla povsem prav: upravičene bojzani avstrijskega prebivalstva pred to smrtno nevarno tehnologijo pred svojimi vrati ter upravičeni protesti proti njej so avstrijski vladi in raznim njenim zastopnikom omogočali dovolj legitimnosti, da so izražali svojo gospodarsko-politično dominanco nad severnim sosedom.

Klavrni Havlov zagovor češke atomske elektrane, češ da je pač dediščina komunističnega sistema, avstrijskega prebivalstva kajpada ni mogel zadovoljiti in je tudi v svoji notranji logiki povsem nesprejemljiv: medtem ko trenutna Klausova vlada na Češkem npr. prav na socialnem področju po Thatcherjevi gospodarski maksimi povsem opravlja z vsemi dediščinami komunističnega sistema, z varnostjo delovnih mest, s socialnimi stanovanji, s pokojninami itd., se prav ob smrtno nevarni tehnologiji izgovarja na dediščino komunizma – taka argumentacija ni niti razumljiva niti poštena.

Vendar, eno je upravičen strah in ogorčenje avstrijskega prebivalstva nad atomsko nevarnostjo, drugo pa je nedopustljivo vmešavanje v notranje češke zadeve; če se Vranitzky sklicuje na dejstvo, da se atomska tehnologija ne omejuje na državne meje, mu je treba to priznati, hkrati pa dodati, da je Av-

strija obkoljena z atomskimi elektrarnami: Bohunice na Slovaškem, Krško v Sloveniji, atomske elektrarne ob švicarski in bavarski meji niso nič manj nevarne kot preteči Temelin. Proti vsem tem elektrarnam se sicer čedalje bolj formira protest avstrijske javnosti, a avstrijska vlada je – za razliko do Temelina – tozadevno zelo prikrita in tiha. Vsiljuje se vtis, da meri z dvojnimi merilom, quod licet iovi non licet bovi.

Slovaško in Slovenijo Avstrija pojmuje za svoji koloniji, Madžarsko kot enakopravnega partnerja, Švico kot enakovredno in gospodarsko potentno sosedo, Bavarsko in z njo združeno Nemčijo pa kot svojega gospodarja.

V češki republiki pa vidi grobokopa svoje bivše veličine in veličastnosti, česar ji nikdar ne bo odpustila, hkrati pa nevarnega tekmeča v vlogi zamišljene ali realne ideje posredovalca med vzhodno in zahodno Evropo; strah pred z nepojmljivo hitrostjo razvijajočo se češko metropolo Prago za čast Dunaja, glavnega mesta „srednje Evrope“, je skoraj že maničen.

Menda ni bil posebno dogmatičen češki komunizem tista sila, ki je v preteklih desetletjih preprečil normalen razvoj dobrososedskih odnosov med Češko in Avstrijo, marveč zgodovinska rana iz let propada habsburške monarhije in strah pred – doslej še malo razvitim – novim tekmečem na geografskem prosotru, ki si ga še vedno, vsaj v svojih neizrečenih sanjah, lasti Avstrija.

To je moral spoznati tudi Vaclav Havel, ki se je končno praznih rok in morda z iluzijo manj vrnil z dunajskega dvora na svoj praški Hradčin.

FPÖ zahteva središčne šole

Deželnozborski poslanec FPÖ Schretter zahteva ukinitve dvojezične trgovske akademije v Celovcu in novelizacijo dvojezičnega šolstva z uvedbo središčnih šol. Pojavlja se torej zahteva, s katero so nemškonočianne sile leta 1983 začele gonjo proti dvojezičnemu šolstvu. Da ni prišlo do njene ureditve, se je zahvaliti širokemu demokratičnemu gibanju slovensko in nemško govorečih po vsej Avstriji. Toda do ločevanja je na nek način le prišlo. Ne nazadnje tudi zaradi tega, ker je Smolle s podporo NSKS v avstrijskem parlamentu l. 1988 glasoval za tak šolski zakon. Po petih letih torej svobodnjaki ponovno aktualizirajo šolsko vprašanje. Zakaj? Na eni strani prav gotovo zato, ker se prvotni zahtevi nikoli niso odrekli in ker se bližajo deželnozborske volitve in si FPÖ od take kampanje pač obeta dodatne glasove. Na drugi strani pa se je v tem času znotraj manjšine zgodilo marsikaj.

Npr. to, da NSKS in deli slovenske cerkve zagovarjajo etnični priznavalni princip. Etnična zbornica, slovenski parlament seveda temeljita na priznavalnem principu. „Pokažimo, koliko nas je v hlačah“, je zadel glas protagonista priznavalnega principa. „In če nas je le 3000, tudi nič ne de,“ mu je pritegnil drugi tak protagonist. Zagovarjanje nacionalističnega priznavalnega principa od NSKS je bilo sicer zamišljeno le kot sredstvo v boju proti ZSO, toda zdaj se vrača kot bumerang. Kajti Schretter ne zahteva nič drugega kot dosledno uveljavitev priznavalnega principa. Le kdor se prizna

k slovenski narodni skupnosti, lahko uživa njene pravice. To ima posledice za dvojezično šolstvo in seveda tudi za cerkev. Središčne šole potemtakem veljajo res samo za tistega, ki se prizna k slovenski narodni skupnosti, ne pa za tistega, ki se želi naučiti slovenskega jezika brez narodnostnega priznanja. Tudi cerkveni obredi v slovensčini po dosledni logiki priznavalnega principa veljajo samo za tiste, ki se priznavajo. Tisti slovenski cerkveni krogi v okviru Mohorjeve, ki zagovarjajo priznavalni princip, so storili „medvedjo uslugo“ uradni politiki krške škofije, ki zagovarja sožitje in sodelovanje in odklanja priznavalni princip.

Podpredsednik NSKS mag. Pipp in predsednik EL Wakounig sta protestirala proti Schretterjevim zahtevam. Toda ta kritika je nelogična. Kdor je namreč v šolskem vprašanju pristal na ločevanje in na priznavalni princip, je neverodostojen, če nasprotuje še bolj doslednemu ločevanju. V Mohorjevi ljudski šoli tudi ločujejo med tako imenovanimi rojenimi Slovenci in tistimi, ki se želijo naučiti slovensčine.

Očitno je, da bo v šolskem vprašanju prišlo do ponovnega konflikta. Pričakovati je, da bo NSKS nasprotoval središnjim šolam dotlej, dokler ne bo „izbojeval kompromis“, recimo v tem smislu, da bo dobil „avtonomijo“ določati ravnatelje in učitelje na središnjih šolah. Republika Slovenija bo v tem konfliktu nemočna, saj je sama za svoje avtohtone manjšine uvedla volilni oz. etnični kataster, torej korak v smer uveljavljanja priznavalnega principa.

Kaj torej storiti? Zveza slovenskih organizacij je imela prav, ko leta 1988 ni verjela Haiderjevimi obljubam ob sprejemanju ločevalnega šolskega modela. Avstrijski parlament naj bi po treh letih ponovno razpravljal o izkušnjah šolskega modela. Do danes tega ni storil, FPÖ pa že napoveduje nov napad na dvojezično šolstvo. Ob letošnjem vpisovanju šolarjev je opaziti, da nekateri ravnatelji že uveljavljajo priznavalni princip: tisti, ki se vpiše k dvojezičnemu pouku se prizna k slovenski narodni skupnosti. Kdor tega ne želi, naj se vpiše k prostovoljnemu predmetu slovensčine. V nekaterih šolah prav zaradi tega prihaja do občutnega znižanja števila prijav k dvojezičnemu pouku. Če izhajamo iz starih izkušenj, nam mora biti jasno, da bo prej ali slej pristala na svobodnjaško zahtevo ÖVP in kasneje tudi SPÖ.

ZSO mora v tem vprašanju zgraditi novo zaveznitvo med nemško in slovensko govorečimi. Osnova za to pa mora biti antinacionalistično in regionalno pojmovanje izobraževanja.

V tem smislu gre torej za izobraževalni sistem, ki omogoča prosto odločitev o učenju jezikov sosedov. Dvo- in večjezičnost kot vstopna karta v evropsko integracijo. Brez priznavalnega principa in etnostresa, brez delitve ljudi na priznavalce in izdajalce in ne nazadnje brez sumničen o zvestobi do domovine. Kdor pa pristaja na priznavalni princip, naj se ne čudi, če bo naenkrat moral pristati tudi na središčne šole in cerkve.

dr. Marjan Sturm, predsednik ZSO

Pred zakonom o šolstvu na Gradiščanskem

Možnost prijave ali odjave v zvezi z dvojezičnim poukom na Gradiščanskem je ena najtežjih pasaj v predvidenem manjšinskem zakonu za Gradiščansko, je rekel govornik ÖVP za šolska vprašanja Schäffer. Nikakor ne more veljati, da bi bil gradiščanski zakon privesek koroškega, katerega predvsem Slovenci kritizirajo kot „delitveni model, model segregacije“.

Trenutno je v diskusiji načrt referentov za narodne skupnosti pri strankah in pa načrt, ki ga je izdelala Terezija Stoisić in ki ne govori o manjšinskem, pač pa o „dvojezičnem šolstvu na Gradiščanskem“. HKD zahteva, da se dvojezični pouk razširi tudi na obrtne, trgovske in razne tehnične šole, moral pa bi biti na vsak način v razmerju pol nemško – pol v jeziku narodne skupnosti, društvo pa tudi odločno odklanja pouk z asistenčnim učiteljem. Po četrtem razredu ljudske šole bi se morali šolarji znati izražati enako dobro v obeh jezikih.

Gradiščanski deželni poslanec Berlaković je menja, da bi se nov šolski zakon nikakor ne smel zgledeovati po koroškem, in je proti principu prijavljanja,

vendar pa meni, da je princip odjavljanja „vprašanje za pravnike“. Dani sta dve možnosti: ali odjave ali pa obvezen dvojezični pouk za vse, sam se ogreva za mnogo možnost.

V principu odjavljanja vidi

Stoisićeva pogubo, ki bo končala v priznavalni prisili.

Kdor je za to, da se obdrži večjezičnost in je proti borbi med narodnostnimi skupnostmi, pravi Stoisićeva, enostavno ne more zagovarjati etnične delitve po principu odjave. Če se dvojezičnost omejuje samo na pripadnike narodne skupnosti, potem nima bodočnosti v tej državi.

Inštitut za šolsko in socialno pedagogiko Univerze Celovec

vabi na seminar

„Interkulturene koncepcije za uveljavitev človečanskih pravic“

od 28. 3. ob 14.30 do 30. 3. 1993
v sodelovanju z Evropskim svetom

Uvodni referat 28. 3.: direktor za človečanske pravice v Evropskem svetu dr. Peter Leuprecht „Minderheitenrechte – Menschenrechte: neue Wege“

Sledi referat Franka Olafa Radtkeja z univerze Bielefeld „Ethnic revival in einer ungleichen Gesellschaft“.

29. 3. ob 10.30: Interkulturelle Kommunikation und Massenmedien; ob 11.00 diskusija

ob 15.00: Interkulturelle Erziehung – interkulturelle Bildung; ob 17.00 diskusija

30. 3. ob 9.00: Interkulturelle Projekte und Initiativen in Spannungsbereichen; ob 10.30 diskusija

Zveza koroških partizanov

vas vabi na zanimivo 8-dnevno potovanje

na Češko (Praga), Nemčijo (Berlin, Dresden, Bautzen) na Poljsko (Czenstohowa, Krakow, Katowice, Auschwitz) in Slovaško (Bratislava)

od 3. 5. do 10. 5. 1993

Informacije daje in prijave sprejema Milka Kokot,
tel. 0463/514300/40

Prisrčno vabljeni!

Pogovor z Jožetom Ostermanom Za kulturo premalo denarja

Jože Osterman je državni sekretar pri ministrstvu za kulturo v Sloveniji. Koroški Slovenci ga poznamo kot nekdanjega predsednika Zveze kulturnih organizacij Slovenije.

Gospod Osterman, kakšen je sedanji položaj Zveze kulturnih organizacij?

S temi strukturami imam opraviti že zelo dolgo in zelo dobro vidim razliko med današnjim položajem ZKOS in tistim izpred nekaj let. Seveda ima ZKOS še vedno iste naloge, da pospešuje ljubiteljsko kulturo, vendar se je vse skupaj poslabšalo, saj imamo za uresničevanje programov neprimerno manj finančnih sredstev. Če se tako izrazim: pravzaprav so krive demokratične volitve; v proračunih občinskih

jevnih ali občinskih kulturnih organizacij. V vsaki občini je bil zaposlen organizator, ki je – odvisno od občin – poklicno opravljal svoje delo vsaj pol-dnevno. Zdaj tega v desetih primerih ni več. Poudariti je treba, da ljubiteljska dejavnost pokriva približno tri četrtine kulturne dejavnosti v Sloveniji, po občinstvu, ki jo spremlja, pa približno 50 odstotkov.

Se je kaj spremenilo v odnosu ZKOS do zamejskih kulturnih organizacij, tu mislim seveda predvsem na Koroško?

*Z Jožetom Ostermanom se je pogovarjala
Sonja Wakounig*

programov ni več toliko denarja za kulturo kot nekoč. Celotna ideologija in koncept razvoja Slovenije nista kdove kako naklonjena ljubiteljskim kulturnim društvom. Pravzaprav še ni nove doktrine kulturne politike, ki bi se specialno izrekala do te vrste kulture. Društva so še vedno precej odvisna od posameznih oseb, od nekaj politikov, ki so kulturi naklonjeni.

Se je torej vpliv ZKOS na društva zmanjšal?

Poglejte: do leta 1986 smo razvili kompletno mrežo kra-

Namen je še vedno isti: pomoč ostaja v nekdanjih mejah, v organizacijski pomoči, vendar je manj skupnih prireditev. Tako npr. ni več koroških dnevov v Cankarjevem domu in ni videti, da bi se to lahko kaj kmalu spremenilo na bolje. Denarja je manj. Sicer pa ZKO nima političnih smernic in po mojem mnenju jih kulturno ministrstvo ne bi smelo imeti.

Obžalujem pa, da je pluralizacija v Sloveniji vplivala na položaj na Koroškem tako, da je prišlo med koroškimi Slovenci do razkola. Spoznali smo, kaj lahko nekatere stvari sprožijo, uvajanje sprememb

Jože Osterman

ne bi smelo biti v smislu kontraproduktivnosti.

Toda stvari se, kot opažam, vendarle umirajo. Ideološko determiniziranje se ustavlja. Če spomnim samo na pevsko društva, ki so po svoji naravi večinoma tradicionalistično usmerjena – nehali so jih titulirati kot „režimsko izpostavo“.

Kaj pa menite o glasovih, naj bi se kultura tako rekoč „nosila sama“, to pomeni, naj bi kulturniki sami z menedžerstvom skrbeli za financiranje kulturnih dejavnosti?

Take zahteve po samofinanciranju so ena sama katastrofa. Trend h komercializaciji kulture je hkrati trend k birokratizaciji. Ne trdim, da se z dobrim menedžerstvom ne bi dalo povečati deleža financ iz dodatnih virov, vendar je to samo en od možnih majhnih delov kulturne aktivnosti. Ravnanje po načelu, naj vsak poskrbi zase, bi uničilo velik del kulturne dejavnosti. Upam pa, da se odgovorni zavedajo, kaj bi to pomenilo tako za Slovenijo kot tudi za kulturo med zamejskimi Slovenci.

Hvala za pogovor!

O politični krizi v Italiji Izhod: federalna ureditev?

Na povabilo kluba „Tre poli“ je v celovški mestni hiši govoril predsednik kulturnega združenja „Mitteleuropa“ dr. Paolo Petiziol o politični krizi, v kateri je Italija že dlje časa. Je separatistična skupina Lega nord rešilna bilka za obstoj in preživetje Italije ali pa jo ogroža?

Petiziol, ki se označuje za Furlana oziroma Ladinca, je skušal krizo današnje Italije postaviti v širši evropski kontekst državnih kriz, katerih višek sta razpad Češkoslovaške in krvava vojna v Jugoslaviji. Po Petiziolovem mnenju bi se tudi Italija kaj lahko znašla v podobnem vrtincu, če bi pravočasno ne našla sprejemljivih rešitev.

Vzrok za zaskrbljiv položaj Italije vidi Petiziol v državni ustavi, ki je – drugače kot v Avstriji in tudi v bivši Jugoslaviji, kjer so šli federalno pot – bila ukrojena po francoskem, strogo centralističnem modelu. Poleg tega pa cela vrsta ustavnih določil nikoli ni bila do kra-

ja urejenih (npr. pravica do stavkanja). Razkorak med demokratično in pravno-državno ustavo ter med dejanskim političnim razvojem je privedel do splošnega nezadovoljstva in do nastanka raznih regionalnih strank (npr. Südtiroler Volkspartei ali Lega nord).

Zgovorno je dejstvo, da se je separatistična in krepko nacionalistična skupina uveljavila prav v najbolj bogati italijanski provinci, v Lombardiji, kjer jo podpirajo ljudje iz vrst podjetnikov, iz industrije in gospodarstva. Recept Lega nord je enostaven: če ne bo uspelo, da bi Italijo v najkrajšem času spremenili v decentralizirano federalno državo, potem ji grozi razpad na bogati sever in z ostali jug. V svoji propagandi se Lega poslužuje klasičnih rasističnih in protitujjskih mehanizmov in predsodkov.

Na podlagi volitev, še bolj pa zaradi korupcijskih škandalov, ki so zajeli vse tradicionalne italijanske stranke, se kaže celo razdelitev države na tri poli-

tične interesne sfere: na severu bi vladala Lega nord, na jugu bi obdržale svojo moč tradicionalne stranke, v sredini (Rim) pa bi prevladovala leve stranke.

Trenutni politični položaj, tako pravi Petiziol, dramatično spominja na začetke fašizma, pri čemer se Lega nord obnaša zelo agresivno, ostale stranke pa so kot ohromele. Edini dober izhod iz zavoženega položaja je razglasitev 2. italijanske republike na podlagi demokratične in federalne ustave, ki bi zagotovila močno decentralizacijo sedaj centralistične države.

Petiziol je izključil možnost nasilnega posega Italije po Istri in Dalmaciji. (Take zahteve je slišati v Italiji od neofašistov in iz krogov Lega nord. Notranja italijanska kriza da ne ogroža odnosov s Slovenijo in Hrvaško – vojaški poseg bi bil možen samo v diktaturi, to pa Italija (še) ni.

S.W.

NOVICE
IZ

SLOVENIJE

Intenzivni pogovori s Hrvaško

Po mesecu dni se je slovenski zunanji minister Lojze Peterle ponovno mudil na Hrvaškem. Obiskal je Karlovac, ki leži na sami frontni črti, in tamkajšnji begunski center. V Zagrebu pa so razpravljali o pospešitvi meddržavnih dogovarjanj za ureditev vseh nerešenih problemov. Hrvaško stran ta čas najbolj tare gospodarski sporazum s Slovenijo, ki je bil ceter sklenjen že preteklega leta, vendar ga hrvaški sabor ni potrdil. Tudjmanova obljuba, da bodo v Zagrebu pripravili nov osnutek, se doslej še ni uresničila.

V Zagrebu sta se pretekli teden sestali komisiji za določitev slovensko-hrvaške meje. Po vesteh iz Zagreba pri tem ni večjih problemov, saj so meje jasne in zgodovinsko utemeljene. Pri tem namreč gledajo iz svojega stališča, po katerem je npr. Trdinov vrh (po hrvaško

Sv. Gera) na Dolenjskem nedvomno hrvaški, o čemer pa imajo Slovenci drugačno mnenje. Komisiji sta 536 km državne meje razdelili na 11 sektorjev, natančno določanje pa se bo začelo na najmanj spornih sektorjih na vzhodnem delu, medtem ko je meja na najbolj spornem področju – Piranskem zalivu – še povsem nedorečena.

Meddržavno dogovarjanje je potekalo tudi na področju socialnega varstva, o čemer sta se na Otočcu pogovarjala slovenska ministrica Jožica Puhar in hrvaški kolega Josip Juras. Obe državi nameravata skleniti bilateralno konvencijo o socialnem varstvu, predvsem pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ta je aktualna predvsem za Hrvaško, saj številni njeni državljani hodijo na delo v Slovenijo.

Italija zaostri odnose

Po letu in pol dobrih, celo prijateljskih italijanskih odnosov do Slovenije se je prejšnji teden zataknilo. Zaplet ni bil prav nič diplomatski, saj je italijansko zunanje ministrstvo svoje nestrinjanje s slovensko zakonodajo okrog premoženja Italijanov na Primorskem in v Istri sporočilo preko tiskovne izjave, ki jo je bilo težko razlagati kot uradno noto. V tem smislu je reagiralo tudi slovensko zunanje ministrstvo, in sicer z začudenjem.

Italijansko zunanje ministrstvo je z noto Sloveniji in tudi Hrvaški izvedlo pritisk neposredno pred pogajanjem o reviziji oz. nadgradnji Osimskega sporazuma. Slovenija je ta protest menda sprožila s sprejemom zakona o skladu kmetijskih zemljišč, ki nacionalizira tudi zemljišča povojnih beguncev iz Istre. Ob tem pa je Italija zagrozila, da bo v primeru njegove izvedbe nasprotovala sprejemu Slovenije v evropske asociacije, v najbližjem primeru naj bi nasprotovala sprejemu Slovenije v Evropski svet.

Slovenski zunanji minister Lojze Peterle je o problemu premoženja Italijanov v Istri izjavil, da ga je uredil že Osimski sporazum. Tedaj se je namreč Jugoslavija obvezala Italiji izplačati 110 milijonov dolarjev odškodnine, plačala pa je le prvi obrok v višini 16 milijonov. Slovenija je po Peterletovih besedah pripravljena svoj del poravnati, saj je naslednično priznala tedanji sporazum z Italijo. O pogovorih v Rimu, ki naj bi se začeli danes, v sredo, je dejal, da se jih bo slovenska delegacija udeležila, hkrati pa je poudaril, da ustrahovanje ne bo vplivalo na slovenska stališča pri pogajanjih.

Italijanska (ne)diplomatska nota je nedvomno rezultat silovitih pritiskov desničarskih in tudi neofašističnih sil v Furlaniji-Juljski krajini, ki podpirajo zelo močna in glasna združenja istrskih beguncev. Ob tem pa Italija tudi zamegljuje svoja dvojna merila do narodnostnih pravic – Italijanov v Istri in slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Uspela presaditev srca

Na kliniki za kardiovaskularno kirurgijo ljubljanskega Kliničnega centra so prejšnji teden opravili uspešno presaditev srca v prometni nesreči umrlega 24-letnika prav tako 24 let staremu srčnemu bolniku. Ta se počuti dobro, po mnenju zdravnikov pa njegovo telo transplantata ne zavrača.

Operacijo je opravil kirurg dr. Tone Gabrijelčič s svojo obsežno ekipo, posebej usposobljeno za take kirurške podvige. Trajala je dobrih pet ur in

sicer od 2. do 7. ure zjutraj.

Po znani avtotransplantaciji (odvzem srca, operacija in ponovna vsaditev), ki jo je že pred leti opravil prof. Miro Košak, in prvi pravi presaditvi pred tremi leti, je to uspeh, ki slovensko srčno kirurgijo v svetu uvršča med strokovno zelo uspešne, zato je ekipi čestital tudi slovenski minister za zdravstvo dr. Božidar Voljč, prav tako pa se je zahvalil tudi svojcem ponesrečenega za darovano srce.

KULTURNI KOTIČEK

Proti politizaciji kulture!

Na zadnjem seminarju SPZ v Medijskih toplicah so udeleženci jasno izrazili zaskrbljenost, da je kulturno življenje koroških Slovencev preveč povezano s pojavi, ki spadajo na področje politike in ideologije. Tudi kulturna društva niso bila v preteklosti in tudi danes niso imuna za ideološke zapreke. Ponekod se pod pretvezo „slovenske enotnosti“ mešajo kulturna in politična vprašanja. Prepričan sem, da je tudi v naših glavah to, kar imenujemo kultura, potrebno do določene mere korigirati, če želi manjšina kulturno preživeti in ohraniti svojo kulturno podobo.

Pevski zbori naj pojejo, gledališke skupine naj igrajo, politične spore pa naj razčiščujejo politiki. Politične teme v kulturnih društvih samo zavirajo sproščanje ustvarjalnih potenc posameznikov in skupin. Če danes nekatera kulturna društva svoje članstvo obremenjujejo s političnim izsiljevanjem, je to samo sad kulturne odtujenosti, ki si je, prav tako kot vsaka ideologija, izdelalo predstavo o „našem“ malem svetu, ob tem pa od vsakogar zahteva, da se politično opredeli. Delitev manjšinskih shem na „leve“ in „desne“ je determinirala tudi kulturo koroških Slovencev in njene organizacije. Toda trenutna politična korist je kratkotrajne narave in v kulturi ne more delovati ustvarjalno, podpira človekovo naravno pomanjkanje samozavesti in posamezniku ne dopušča, da bi se razvil kot subjekt, ki

prizna celovitost in mišljenjski pluralizem drugega prav zato, ker ve, da v družbi resnično gradimo v stalnem prepihu mnenj, torej v stalnem dialogu.

Če preteklost razumevam kot akt samospoznavanja, kot izkušnjo, to pomeni, da moram biti usposobljen za prepoznavanje pozitivnih in negativnih strani. Tudi negativnih je med Slovenci na pretek. In ker naj temne senice preteklosti ne bi zasenčile kulturne sedanosti, se dosledno in odločno zavzemam proti politizaciji kulture. Kulturna društva in kulturne organizacije ne sodelujmo pri kakršni notranje-manjšinskih političnih zapletljajih, če ne gre izrecno za razvijanje in usklajevanje kulturnih programov pri pristojnih organih in ljudeh.

Pazimo torej, da se med nami ohranijo tiste komunikacije, ki so osnova vsakega kulturnega življenja in bodočnost gradimo na dveh temeljih: na razvijanju ljubiteljske kulture kot nepogrešljive sestavine kakovostnega življenja, kot nujnemu delčku suverenosti in avtonomije v kulturi, kot načinu spodbujanja ustvarjalnih zmoglosti slehernega društvenika ter razvijanju vrednot demokratičnega sožitja med ljudmi, in na politično neopredeljenem statusu društev, ki naj odprto povezuje in združuje vsa kulturna hotenja, izražanja, dejavnosti, ki poteajo na področju kulture in znotraj človekove ustvarjalnosti. Vse drugo ne spada v program kulturnih društev.

Janko Malle

„Hlapci“ na šentprimškem odru
V petek nova razburljiva premiera

Končno bo tudi koroško občinstvo lahko doživelo Ivana Cankarja. Gledališče ob Dravi je strnilo vse svoje sile in na šentprimškem odru že dalj časa potekajo intenzivne vaje za uprizoritev zdaj že klasične Cankarjeve družbenopolitično kritične drame Hlapci. V dvorani in na odru je živo, vaje so naporene, zahtevajo polno duševno in telesno predanost. Tudi igralcev je kar precej, preko 20, v glavnem so domačini od Borovelj do pliberškega kraja, pomagajo pa jim tudi trije z Raven.

Režiser Peter Militarov igralski podvig ocenjuje kot zelo zahteven, a verjame v njegovo izpovednost in upravičenost.

Ivan Cankar je Hlapce napisal v času okrog leta 1907, ko so na Slovenskem na volitvah zmagali kandidati klerikalne stranke, uprizorjena pa je bila šele po razpadu Avstro-Ogrske. Ob objavi je drama sprožila proteste konzervativnega učiteljstva, češ da je zanj žaljiva. V njej avtor prikazuje učinek volitev v učiteljskih krogih; prej navdušeni liberalci so se začeli prilagajati novim razmeram in zato je zapisal: *Za hlapca rojen, za hlapca vzgojen, gospodar se menja, bič pa ostane...*

S tem Cankar seveda ni mis-

lil samo na podredljivo učiteljstvo, temveč je to trditev ironiziral na vse sloje slovenskega naroda.

Cankar v tej satirično-tragični drami išče nadaljnje videnje. Upornega liberalnega učitelja Jermana poveže s kovačem Kalandrom, s čimer nakazuje potrebo po koaliciji inteligence in proletariata za

tivnega tabora.

„Hlapci“ bodo vsekakor zelo zanimivi za razumevanje tedanjih družbenih procesov v slovenski družbi, tudi na Koroškem, in seveda ponovno aktualiziranih tudi v Sloveniji.

Režija in zasedba vlog z Mihom Kapom, Francijem Polzerjem, Francijem Kuežni-

Prizor z vaj za Cankarjeve Hlapce

družbene spremembe. Jerman pa je v tistem času še pre slab, osebna usoda pa še dodatno pripomore, da ne uspe. Pri tem igra najpomembnejšo vlogo prav duhovnik, poosebitev klerikalnega in konzerva-

kom, Walterjem Juvanom, Anito in Jožkom Hudlom, Mitjem Šipkom, Cvetko Kos in mnogimi drugimi igralci po svoje zagotavljajo kvalitetno in razburljivo uprizoritev.

Jože Rovšek

Predavanje pri Cingelcu:
Verdelova o agresivnosti otrok

Prva prireditev Rožanskega izobraževalnega tedna je bila minuli petek v Borovljah pri Cingelcu na Trati. Ena najbolj aktualnih tem sodobne vzgoje je naraščajoča agresivnost otrok, ki pa je verjetno posledica splošne agresivnosti, ki jo lahko opazimo v medijih, posebno v času, ko otroci gledajo televizijo.

Diplomirana psihologinja mag. Irena Verdel ima na svojem službenem mestu vsak dan opraviti z otroci z vedenjskimi motnjami. V svojem referatu je orisala oblike agresije v razvoju otroka, označila nemirnost in hiperaktivnost, opisala vzroke agresivnega vedenja posebno v šoli ali v skupinah.

Agresivnost in nemirnost sta pojava, ki se kažeta v obnašanju, usmerjena pa sta lahko direktno proti osebam ali stvarim, ali pa neposredno preko drugih, verbalno ali z dejanji.

Najprej si je treba biti na jasnem, da je določena mera agresivnosti nujno potrebna za življenjsko izražanje. V razvoju otroka je opaziti različne faze agresije, ki so povsem normalne in tudi potrebne. Majhen otrok npr. trga papir ali pokvari igračko. Okrog tretjega leta opazimo pri otroku obdobje kljubovalnosti, ko izkuša svoje okolje, svoj položaj v družini in svojo moč. Sledi obdobje, ko otrok začne

eksperimentirati, si pridobiva znanje, včasih na krut način (npr. da raziskuje kakšno majhno žival). V šoli si mora pridobiti svoj socialni položaj, kar se mnogokrat dogaja s pomočjo agresivnega vedenja, v puberteti, v fazi odraščanja pa mladostnik nekako testira lastno in tujo agresivnost.

Za posameznika so izrednega pomena izkušnje, kako je okolje na otrokovo obnašanje reagiralo, ali je imel možnost, da izživi in usmerja svojo agresivnost. Ko pride otrok v širšo družbo, pričakujejo od njega, da se ozira na druge, da se zna tudi podrediti, da postane del skupine, da se zna uveljaviti kot samostojna oseba. Takrat lahko postane agresivnost problem za druge in za otroka samega. Kdaj pa agresivnost postane patološka, se da ugotoviti le individualno, nikakor pa ne gre posploševati.

Obstajajo različne teorije interpretacije za tako obnašanje: ena teorija pravi, da lahko govorimo o agresivnosti takrat, ko je usmerjena proti družbi ali osebi, kar socialno ni dovoljeno, druga pravi, da agresija izhaja iz nagona, ki se pri otroku lahko utrdi, izoblikuje, kanalizira, prekriva ali pospešuje, tretja spet, da nastaja takrat, ko človeku ni dano zaradi frustracije izživljati svoje aktivnosti. Ne nazadnje pa je treba

razlikovati med agresijo, ki se izraža samo v otrokovi fantaziji, in tisto, ki jo otrok doživlja v realnosti. Omeniti je treba še agresivnost, ki jo otrok obrača proti samemu sebi.

Vzroke za agresivnost je treba iskati v različnih konfliktnih, v razprtijah v družini, med brati in sestrami, v intelektualnih preobremenitvah: v emocijah, vzgoji in v socialnem uvrščanju.

Nemirnost pa često napačno uvrščamo med agresije. Ti otroci imajo težave s koncentracijo in venomer nekaj počno. Razlikovati moramo med hiperaktivnostjo, ko je otrok težko miren, veliko govori in potrebuje veliko stvari okrog sebe, med problemi pozornosti, ko ima otrok težave vztrajati pri eni stvari, ter med impulzivnostjo, ko ne zna počakati, da pride na vrsto, ne zna odgovoriti v odločilnem trenutku, moti druge, zahaja v nevarne situacije, ne da bi vedel za posledice in težko usmerja svoj čustveni izraz.

Mag. Verdelova je predstavila še obsežno študijo o agresivnosti v šoli, ki so jo izvedli na Norveškem in ki se ukvarja z dvema kategorijama otrok: s tistimi, ki izvajajo agresijo, in s tistimi, ki so takorekoč žrtve.

Eden zanimivih izsledkov je bil, da na podeželju ni nič manj agresivnosti kot v mestih, le da se v slednjih o tem več govori in piše.

18. Rožanski izobraževalni teden

sreda, 24. 3. 19.30	„Je univerza potrebna za Koroško“ – dr. V. Wakounig, dr. G. Gombos	pri Miklavžu, Bilčovs
četrtek, 25. 3. 19.30	„Zgoodvina hišnih imen v Bilčovsu“ – p. B. Kotnik, „Šege od zime do vigradi“ – dr. Pavel Zablatnik	pri Miklavžu, Bilčovs
četrtek, 25. 3. 19.30	„O novem življenju v Alpah“ – dr. Hans Haid	farna dvorana Sele
petek, 26. 3. 16.00	„Ali lahko Jusuf Hadžič ostane pri nas?“	v stari šoli Šentjanž
petek, 26. 3. 17.00	„Porzellan- und Seidenmalerei, wildes Töpfern“ – Heinz Hesch	društvena soba Škofiče
sobota, 27. 3. 19.30	„Flora v slovenskih Alpah“ – Jože Mihelič	društvena soba Kotmara vas
nedelja, 28. 3. 19.30	„Ljudske šege in navede“ – dr. Pavel Zablatnik	gost. Folta, Šlov. Plajberk
nedelja, 28. 3. 16.00	„Kdo je napravil Vidku srajčico?“ – otroška lutkovna skupina KPD „Šmihel“	pri Adamu, Sveče
nedelja, 28. 3.	Dan domačih jedil	pri Miklavžu, v Bilčovsu
ponedeljek, 29. 3. 19.30	„Markus Pernhart – slikar Koroške“ – dr. Arnulf Rohsmann (nemško)	v stari šoli Sveče

„Vsaka vas ima svoj glas“

Mag. Bertelj Logar, glasbeni etnolog in letošnji prejemnik Janežičevega priznanja, je svojo 6. zbirko koroških ljudskih pesmi in kaseto v ponedeljek predstavil tudi v Celovcu.

V zvezku je 15 transkribiranih pesmi iz spodnje Podjune, pesmi pa so posnete tudi na kaseti. Komplet obeh edicij predstavlja pravo pridobitev pri oživiljanju naše glasbene zakladnice, avtor pa je orisal tudi način zbiranja in ohranja-

nja pesmi. Ob tem se zavestno ravna po melodiji in besedilu, obojega pa ne prireja, temveč samo transkribira. Zbirka in kaseto sta tokrat posvečeni Suhi in bližnji okolici, zato je v zvezku dodano še poglavje Iz kulturne zgodovine fare Suha in Hišna in posestniška imena. Kaseto in zvezek je izdala Kršćanska kulturna zveza, založila pa Mohorjeva družba. Po ceni 100 oz. 40 šil. jo dobite v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu.

mag. Bertelj Logar

Podelili Janežičeva priznanja

Ob bogatem kulturnem programu, posvečenem novi kaseti in zbirki „Vsaka vas ima svoj glas-Suha“, v katerem so nastopile pevske skupine iz Žvabeka, Suhe, Vidre vasi, Doba, Nonče vasi, Vogrč in Šmihela, je Kršćanska kulturna zveza prejšnji četrtek v gostilni Motshulablick podelila letošnja Janežičeva priznanja. Prejeli so jih sodelavci s področja strokovne in znanstvene obdelave naše kulturne dediščine: univ. prof. dr. Peter Fister in prof. Majda Fister, dr. Marija Makarovič, Jana Dolenc, prof. Breda Turk-Vilhar in mag. Engelbert Logar.

Prof. Fister je v letih od 1984 do 89 raziskoval razvoj koroškega stavbarstva z značilnimi zakonitostmi razvoja, oblikovanja prostora in njegovega vpliva na družbene odnose. Ugotovitve je izdal v obširni študiji Arhitektura Zilje, Roža in Podjune.

Za to obširno znanstveno delo je etnološke raziskave opravila njegova soproga, etnologinja prof. Majda Fister. S številnimi članki in publikacijami (knjiga Rož) je bistveno osvetlila narodnostni razvoj koroških Slovencev.

Dr. Marija Makarovič je med koroškimi Slovenci znana predvsem po obširnih raziskavah noš in oblačilne kulture. Objavila je že knjigo o Slovenski ljudski noši v besedi in podobi, v kateri je obdelana Zilja, zaključila je že raziskavo o Rožu, v polnem teku pa je obdelava noš in oblačilne kulture v Podjuni. Njena zvesta sodelavka je akademska slikarka Jana Dolenc, ki skrbi za likovno upodobitev oblačil in noš in sploh za opremo ugotovitev dr. Makarovičeve.

Umetnostna zgodovinarica prof. Breda Turk-Vilhar je opravila raziskavo gotske arhitekture in fresk srednjeveške umetnosti na Zilji.

Vsem koroškim pevcem in glasbenikom je mag. Bertelj Logar že dolgo znan po svojih glasbeno-etnoloških raziskavah slovenske ljudske pesmi. Predvsem se je posvetil Podjuni, zbral že veliko materiala in ga obdelal. Svoj znanstveni projekt je poimenoval „Vsaka vas ima svoj glas“. Na tokratni prireditvi so bile v živo predstavljene nekatere pesmi ter kasete in zbirke pesmi s Suhe in okolice.

Jaka Čop v Kotmari vasi

Znani slovenski gornik in fotograf Jaka Čop, prava gorenjska korenina, je v Kotmari vasi v okviru Rožanskega izobraževalnega tedna pokazal diapozitive Julijskih Alp in motivov, ki so že ostanek preteklosti in ki nas spominjajo na način življenja pastirjev in kmečkega prebivalstva v nekdanjih časih.

Za otroke je Jaka Čop odel predvajanje v pravljico o Zlatorogu. Pokazal je, v kakšnih grapah in vrhovih je plezal drzni lovec, ki je tako nesrečno končal zaradi svoje neizmerne ljubezni do gostilniške hčere. Zaradi nje je šel streljat na bajeslovno žival, Zlatorog pa je zaužil zdravilno rastlino, ki je zrasla iz njegove krvi, in pahnil lovca v prepad. Tako smo videli na slikah tudi čudovito planinsko rastlinje, pa tudi ostre čeri, katere je menda razril s svojimi rogovi Zlatorog v silnem besu, ker so ljudje streljali nanj.

Jaka Čop

21. Globaški kulturni teden

S koncertom v globaški ljudski šoli se je v nedeljo zvečer začel 21. Globaški kulturni teden, ki bo trajal do 4. aprila. V tem času so na sporedu razne prireditve – predavanja, koncerti, gledališka predstava ter diskusije. Prireditelja kulturnega tedna sta SKD v Globasnici in SPD Edinost v Štebnu.

Na nedeljskem koncertu je s svojim nastopom občinstvo navdušil predvsem otroški zbor, ki ga vodi Traudi Lipusch. Nad 30 malčkov je z veseljem in navdušenjem prepevalo posrečeno izbrane pesmi.

Koncert sta nadaljevala MePZ Danica iz Šentprimoža in Smrtnikovi bratje s Kort. „Danica“ je v svojem prvem delu predstavila zelo zahteven izbor pesmi (Oče naš hlapca Jerneja, Gallusov Pater noster

idr.), v drugem delu pa tudi nekaj pesmi iz domače zakladnice. Smrtnikovi bratje so s svojim lepim in ubranim petjem spet navdušili obiskovalce.

Med uglednimi gosti je predstavnik prirediteljev lahko pozdravil državnega sekretarja za Slovence po svetu dr. P. Venclja, konzula RSlovenije v Celovcu M. Jazbeca ter predstavnike političnih in kulturnih organizacij (dr. Brumnik, dr. Grilec, Helka Mlinar) ter globaškega župana Sadjaka.

Globaško društvo letos praznuje svojo 90-letnico. Višek letošnjega delovanja bo turneja v Ameriko, na katero se intenzivno pripravlja. Ob koncu julija letos se bosta čez veliko lužo podala MePZ Peca in domača folklorna skupina.

Dani

Pliberk – Traberkerk na Prežihovih Ravnah

V soboto je izzvenelo 26. pevsko srečanje od Pliberka do Traberkerka. V športni dvorani osnovne šole na Ravnah se je zvrstilo 17 pevskih skupin oz. 410 pevk in pevcev. (Med njimi tudi MoPZ Foltej Hartman, MePZ Podjuna in Srce ter mladinski zbor Zvezne gimnazije za Slovence). Predsednik Zveze kulturnih organizacij Ravne na Koroškem Stanko Arnšek je v nagovoru dejal, da je bilo letos osem koncertov, na katerih je sodelovalo 664 pevk in pevcev.

Dva koncerta sta bila tudi pri nas na Koroškem, in sicer pri Florjanu v Vogrčah, ki ga je priredilo SPD Edinost, in v Kulturnem domu v Šentprimožu, v organizaciji SPD Danica. Oba koncerta sta dobro

uspela, razvila pa se je tudi prijetna družabnost in pesmi ni bilo konca.

Na zaključni prireditvi je pesnik Tone Pavček v svojem govoru dejal, da gre človek za pesmijo tako kot za soncem. Rod za rodod pa hodi za pesmijo tudi na Prežihovih Ravnah.

Letošnji koncerti so bili posvečeni ziljski pesmi, zaključno prireditev pa so posvetili tudi 100-letnici rojstva Prežihovega Voranca. Razveseljivo na Ravnah pa je bilo, da smo lahko slišali tudi nove, mlade pevske skupine, marsikatero že pozabljeno pesem, moderne Ježeve skladbe, opazili pa smo tudi prijeten glasbeni napredek nekaterih zborov.

Dani

Jezik je duša

JANKO MESSNER

Dajte vsako reč na njeno mesto – ali na svoje mesto?

Pred dvema tednoma sem zaključil jezikovni pogovor z gornjo „uganko“ in vabil učitelje slovenščine in dijake, naj pošljejo uredništvu SV njeno razrešitev z razlago vred, pa ni bilo nič. Dve učiteljici sta me po telefonu prosili, naj vendarle sam opravim, ker gre za precej trd oreh. – Prav. Ali naj kar koj povem, da oreh ni trd: poiščimo v stavku osebek in si ga dobro oglejmo, ali je lastnik mesta ali ni. „Dajte!“ Kdo ali kaj naj da? (Vi) d a j t e!

V velelniku „dajte“ je torej skrit osebek „vi“. Je mesto v a š e ali ni? Seveda ni vaše, ker je namenjeno reči, ne vam. Lastnik tega mesta je tedaj reč, le-ta pa ni osebek (v 1. sklonu), ampak predmet. Zato je prav: dajte vsako reč na n j e n o mesto! A kako je po slovensko „Setzen Sie sich auf Ihren Platz“ Sedite na s v o j e mesto!

Spet je „vi“ osebek, ali ta ima svojo lastnino, neki znan stol, torej je osebek hkrati lastnik, zato: sedite na s v o j e mesto! Vendar v s a k a r e č naj bo n a s v o j e m mestu. Kdo ali kaj naj bo na svojem mestu? Reč naj bo tam, reč je osebek in ta je lastnik nekega določenega mesta... Kaj pa in kako s takšnimle stavkom: Pošiljam vam to poročilo „o mojem potovanju“ ali „o svojem potovanju“? Ob takih zvezah smo v dvomu, pravi Janez Gradišnik, ker lahko čutimo kot celoto „toporočilo o mojem potovanju“ in uporabimo m o j e m. Podoben dvom nas obide pri stavku: „Ozrl sem se proti razsvetljenim oknom moje ljubice“ ali „svoje ljubice“? Tu se moram sam vprašati, na kaj bolj mislim, n a s e – tedaj rečem s v o j e, ali pa mislim bolj objektivno na „o k n a m o j e ljubice“.

In še neko posebnost je treba omeniti: kdaj ne rabimo povratno svojilnega zaimka svoj, svoja, svoje? Kadar gre za s p l o š n o posest, na primer: Spoštujem n a š materin in očetov jezik! Učimo se n a š e kulturne zgodovine! Po našem pravilu bi morali rabiti obakrat svoj, svoja, pa smo rabili navaden svojilni zaimek.

Kako povemo po slovensko: Haben Sie Ihren neuen Fernsehapparat schon angemeldet? Ste že prijaviili vaš ali s v o j novi televizor? Kdo je lastnik televizorja? Vi ste lastnik. Oglas, ki vas ogovarja na zaslonu, vas vika, zato je pravi len prevod samo: Ste že prijaviili s v o j novi televizor?

Kmečka izobraževalna skupnost (KIS) in ustanova „Forstliche Ausbildungsstätte Ossiach“ vabita na Tečaj za pravilno izsekavanje in negovanje gozda v soboto, 27. 3.

9.00 – naravno gozdno gospodarstvo, negovanje gozda: regulacija mešanega gozda in razreditev gozda, zaščita gozda: gozdna higijena lubadar – kaj storiti?

10.40 – delovna zaščita v gozdu, preprečitev nesreče in uporaba motorne žage, tehnika podiranja ter čiščenje grč v drobnem drevju. **13.00** – praktično predavanje v gozdu, redukcija deblovine in reguliranje mešanega gozda, rezultati čiščenja lesa, poiranje drobnega drevja.

Vodita strokovnjaka iz Osoj: inž. Franz Katholnig, inž. Franz Moser.

Kraj: gostilna Zwitter, Peče/Pöckau

Prispevek: 120 šil.

Naravno vrtnarjenje

v prostorih Posjilnice Ločilo/Hart v petek, 2. april, 20. uri

– bistvo naravnega vrta in urejanje, pomen komposta in kompostiranje odpadkov, medsebojni vplivi rastlin, dobri sosedski odnosi med rastlinami.

Referentka: DI. Tatjana Angerer (biologinja), Kotmari vas

Datum	Kraj	PRIREDITVE	Prireditelj
Sreda, 24. 3. 19.30	v domu v Tinjah	Predstavitve knjige „Slovenski narodni vzpon“ Narodna politika 1768 – 1992“, avtor dr. Janko Prunk	
Petek, 26. 3. 20.00	v klubu KSSŠ na Dunaju, Monscheing. 11	Miha Dolinšek in KDZ – fotografije, vernisaža zatem PUNTOvsko praznovanje	KSSŠ/Dunaj
Petek, 26. 3. 19.30	v Musilovi hiši Bahnhofstr. 50 v Celovcu	Maria Nestler bere liriko prost vstop, srečolov s knjigami;	
Sobota, 27. 3. od 15.00 do 19.00	v gostilni Dobernig na Reki pri Šentjakobu	Možnosti občinske politike – tečaj: vodi dr. Karl Staudinger	PUAK
Sobota, 27. 3. 20.00	pri Kovaču na Obirskem	Občni zbor SPD „Valentin Polanšek“	
Nedelja, 28. 3. od 9.00 do 13.00	v gostilni Štekl v Globasnici	Možnosti občinske politike tečaj vodi: dr. Karl Staudinger	PUAK
Nedelja, 28. 3. 20.00	pri Joklnu Badgasse 7 v Celovcu	Občni zbor Kulturnega društva „Pri Joklnu“ z diskusijo o ciljih društva 1993/94	
Sobota, 3. 4. od 9.00 do 13.00	pri Antoniču na Reki pri Šentjakobu	Strokovni seminar dr. Marjana Wakouniga „Kako naj se podjetnik obnaša v primeru davčne kon- trolle oz. davčne inšpekcije“	
Sobota, 17. 4. 20.00	pri Schwarzlinu v Pilberku	Koncert New Times Big-Band	
Četrtek, 29. 4.	v Sivi hiši na Dunaju	Komemoracija ob 50-letnici selskih žrtev	KSSŠ/Dunaj

RAZSTAVE

CELOVEC

- Hiša umetnikov – Razstava slik Bogdana Borčiča (do 3. 4.)
- Galerija Carinthia, Alter Platz 30 – Hans Staudacher – Nove slike in grafike (do 30. 4.)
- Deželna galerija, Burggasse 8, Gudrun Kampf – Durch's Messer lesen (do 25. 3.)
- Galerija Via nova – Lidmannskygasse 8 – Gianni Borta, olja in sitotisk (do 27. 3.)
- Galerija 20, Bahnhofstr. 20 – Christa Jury „Gefühle in Farbe erfaßt“, vernisaža 24. 3. ob 18.15

TINJE

- Dom v Tinjah – Razstave del Helmuta Blažaja

SEMISLAVČE

- Galerija Rožek – Razstava del Gustava Januša (do 28. 3.)

ŠENTJAKOB

- Zadruga-Café – razstava slik Jakoba Wüsterja (do 24. 4.)

DUNAJ

- Klub KSSŠ, Mondscheingasse 11 – Mara Schaffer – akvareli in risbe

BELJAK

- Atelier 2, Udinestr. 15 – Razstava Richarda Kapleniga;

OBZORNIK

Šef NATO pakta v Albaniji

TIRANA. Generalni sekretar Severnoatlantske zveze Manfred Wörner je prejšnji teden na povabilo albanskega predsednika Salija Berishe obiskal Tirano. Albanski politiki so mu predali prošnjo za sprejem Albanije v to evropsko vojaško zvezo. Albanija je v obupnem stanju. Oskrba ni boljša kot v času diktatorja Enverja Hoxhe, zaposlenost pa je daleč pot tedanjim nivojem. Albanske politike skrbijo kosovski Albanci, katere bi nekateri radi priključili k Al-

baniji, vendar za to v sedanjem času ni nikakršnih možnosti, saj je albanska vojska nesposobna podvzeti karkoli.

Njeno orožje je zastarelo in izvira še iz Stalinovih časov, nekaj pa je tudi kitajskega, Wörner Albancem ni mogel obljubiti več kot pomoč pri posodobitvi oboroženih sil, za Kosovo pa je ponovil Clintonovo stališče, da NATO ne bo dovolila srbske agresije proti kosovskim Albancem.

Ministri Evropske pobude v Budimpešti

BUDIMPEŠTA. Včeraj in danes je v Budimpešti potekalo srečanje zunanjih ministrov Evropske pobude, meddržavne asociacije, ki je nastala iz prvotne Pentagonale in kasnejše Heksagonale. V sedanjih Evropski pobudi je po združitvi Češkoslovaške v dve samostojni državi osem članic, poglobitveni namen pa je v razreševanju problemov v srednjeevropskem prostoru. Od nekdanje Jugo-

slavije sta redni članici Slovenija in Hrvaška. Po besedah slovenskega zunanjega ministra Peterleta, ima Slovenija v pobudi zelo aktivno in pomembno vlogo. Na tokratnem sestanku se bodo pogovarjali tudi o sistemu cestnih in železniških povezav ter o telekomunikacijah, vse to pa v veliki meri zadeva prav Slovenijo, preko katere naj bi tekle skoraj vse pomembne komunikacije.

Srbi zaustavljajo bolgarske vlake

SOFIJA. Po vesteh iz bolgarskega glavnega mesta imajo Bolgari velike težave z železniškimi prevozi preko ozemlja t. im. Jugoslavije. Srbske oblasti so v zadnjem času namreč drastično omejile dovoljenja za tranzit preko njenega ozemlja, s tem pa otežile normalno blagovno menjavo Bolgarije z Madžarsko in državami srednje in zahodne Evrope. Na bolgarsko-jugoslovanski meji že dalj časa čaka preko tisoč bolgarskih vagonov.

Srbski ukrepi so po menju zahodnih diplomatov odgovor na bolgarski sklep, da bo poostriala sankcije ZN proti Jugoslaviji in hkrati tudi na bolgarsko oviranje plovbe srbskih ladij po mejni reki Donavi.

Škoda, ki s tem oviranjem prizadene bolgarsko gospodarstvo, znaša dnevno kar 120.000 dolarjev in postavlja se resno vprašanje, koliko časa bo Bolgarija brez pomoči ZN ta pritisk zdržala.

Prvo sojenje vojnim zločincem

SARAJEVO. V tem mestu se je prejšnji petek pred vojaškim sodiščem ostanka oblasti Bosne in Hercegovine začel prvi proces zoper vojne zločince Borislava Heraka, Srečka Damjanovića in Nado Tomića. Prvoobtoženi naj bi pobil več kot trideset ljudi, od tega 12 Muslimank, ki jih je pred tem posilil. Srečko Damjanović je pred sodiščem prav tako zaradi „etničnega čiščenja“ (ubijanja), Tomićeva pa je imela v posesti mnogo raznovrstnega blaga, nakradenega po muslimanskih vaseh.

Sojenje poteka pod strogimi varnostnimi ukrepi, vojaški tožilec pa se sklicuje

na kazenski zakonik nekdanje Jugoslavije, po katerem je za tovrstne vojne zločince predvidena smrtna kazen.

Borislav Herak je na začetnem procesu svoje zločine priznal, pokazal je celo, kako je svoje žrtve zvezal, jim dvignil glavo in jim prerezal vrat. Muslimanske ženske pa je hodil iskat v pripor, odpeljal jih je v gozd, jih tam posilil in pobil.

Psihiatrični izvedenec je ocenil, da je Herak za svoja dejanja odgovoren, obtoženec pa pravi, da je gnusne zločine opravljal na povelja svojih predpostavljenih v specialnem oddelku oboroženih srbskih sil, katerih imena pa noče izdati.

Slavonija pred novim spopadom

ZAGREB. Sodeč po protestih poveljstva Unproforja je hrvaška vojska v zadnjih tednih zasedla večja področja v tako imenovani rožnati coni, ki je pod nadzorstvom enot Združenih narodov, in od tam pregnala Srbe. V protestu je tudi rečeno, da Srbi zaradi tega na tem področju zbirajo večje vojaške sile in da obstaja velika nevarnost za nov izbruh vojne v vzhodni Slavoniji. Mirovnim si-

lam Združenih narodov namreč s koncem marca poteče podaljšani mandat na Hrvaškem in obe strani se na vseh zasedenih področjih pripravljata, da vzpostavita (Hrvat) stare oz. (Srbi) nove meje.

Področja, ki so bila leto dni pod kontrolo mirovnih sil ZN, predstavljajo skoraj tretjino hrvaškega ozemlja in zato je nevarnost za ponovno vojno zelo velika.

ŠIRITE SLOVENSKI VESTNIK

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE

18.10–19.00

Sreda, 24. 3. Glasbena sredo
Večerna 21.05 – 22.00 (zaradi hokeja na ledu odpadel)

Četrtek, 25. 3. Rož – Podjuna – Zijla

Petek, 26. 3. Narodopisna oddaja (dr. A. Feinig)

Sobota, 27. 3. Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 28. 3.

6.30–7.00 Dobro jutro na Koroškem, duhovna misel (prov. Janez Tratar)

18.10–18.30 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 29. 3. Univerza in podeželje – Kdo koga bolj potrebuje?

Torek, 30. 3. Partnerski magazin

Slovenski
vestnik
čestita!

gospe **Mileni Kolter** za okroglo obletnico;
 gospodu **Tomiju Jugu** iz Železne Kaple za 61. rojstni dan;
 gospodu **Francu Kosmaku** iz Globasnice za rojstni dan;
 gospe **Emici Jenschatz** iz Podjune za osebni praznik;
 gospe **Lonci Igerc** iz Tinj za rojstni dan;
 gospodu **Pepeju Kropu** s Suhe za rojstni dan in god;
 gospodu **Petru Prušniku** iz Branče vasi za rojstni dan;
 gospe **Mariji Olip** s Podgrada za 84. rojstni dan in god;
 gospe **Mariji Šranc** iz Nonče vasi za 50. rojstni dan in god;
 gospe **Margit Marbek** za rojstni dan;
 gospe **Bernardi Maurel** s Podpece za rojstni dan;
 gospodu **Fridlu Petraču** s Šmarjete nad Pliberkom za rojstni dan;
 za osebne praznike članom društva upokojencev Podjuna: **Ljudmili Erschen** iz Lovank, **Johanu Wutteju** iz Slovenj in **Jožefu Wutteju** z Vesel;
 gospodu **Danielu Malletu** iz Sel za rojstni dan;
 gospe **Angeliki Fantur** s Pečnice za rojstni dan;
 gospodu **Jozeju Pičeku** iz Holbič za dvojni praznik;
 gospe **Matildi Goritschnig** z

Metlove za minuli rojstni dan;
 gospodu **Jozeju Hrovathu** iz Srež za 89. rojstni dan;
 gospe **Mariji Ogris** iz Podna za rojstni dan in god;
 gospe **Gabrieli Ogris** za 80. rojstni dan;
 gospodu **Foltiju Kropivniku** iz Bilčovsa za rojstni dan;
 gospe **Jožefini Traun** s Kotta pri Miklavčevem za rojstni dan in god;
 gospe **Gabrieli Urbančič** z Obirskega za 42. rojstni dan;
 gospe **Matildi Boltežar** z Obirskega za 92. rojstni dan;
 gospodu **Pepiju Oražetu** iz Sel za minuli rojstni dan in god;
 gospe **Jožici Wolte** iz Doljne vasi pri Šmarjeti za rojstni dan in god;
 gospe **Francki Lubas** iz Vogrč za 60. rojstni dan;
 gospe **Emi Oraže** iz Sel za rojstni dan in god;
 gospe **Matildi Božič** iz Zrelca za 90. rojstni dan;
 gospe **Mariji Županc** iz Železne Kaple za 80. rojstni dan;
 gospe **Finiji Jurič** iz Štebna pri Šentjakobu za osebni praznik;
 gospe **Eliji Schüttelkopf** iz Velike vasi pri Šentjakobu za osebni praznik;
 za osebne praznike članom cerkvenega zbora v Šentjakobu: **Marici, Miheju, Marjanu in Joziju;**
 gospe **Fini Wutte** iz Vesel za rojstni dan;
 gospe **dipl. inž. Marjani Kunčič** z Žihpolj za rojstni dan.

Vorančevo leto

Prežihov Voranc mi ostaja v spominu kot eden prvih pisateljev, ki smo jih osnovnošolčki brali po osvoboditvi. Na šolo smo dobili nekaj njegovih knjig, čisto novih in s poslikanimi platnicami, s katerih so zadišale šmarnice. Tako smo se v Prlekiji ob njegovih Solzicah prvič seznanili s pomembnim dejstvom, da je nekje Koroska, za nas nenavadna dežela, kjer da nimajo vinogradov, šmarnice pa da rastejo tudi tam, le da jim pravijo solzice.

Pisatelj Solzic, Samorastnikov, Jamnice, Doberdoba in številnih drugih del, ki poleg omenjenih sodijo med najznačilnejše dosežke slovenske književnosti tega stoletja, bi bil letošnjega 10. avgusta star sto let, a že 43 let počiva v zemlji ob cerkvi v svojih rodnih Kotljah. Le kakšen kilometer više, malo nad svojo Prežihovino, kjer je njegov muzej, pa v Batičevi mojstrski upodobitvi še vedno živo in nekako zamišljeno zre preko Kotelj proti Plešivcu (ali preprosto Gori, zveze Uršlja gora pa ni maral, ker jo je imel za nemško), kjer je speljana Vorančeva spominska pot in kjer se vidi lep del nekdanje romarske poti od Kotelj do Belih vod, opisane v knjigi z enakim naslovom.

ki študijski knjižnici na tiskovni konferenci (slovenski poročevalci iz avstrijske Koroske nanjo menda niso bili povabljeni) predstavil njen ravnatelj prof. Janez Mrdavšič. Kot se je izrazil, bodo potekale na treh ravneh: do junija na osnovnih in srednjih šolah z branjem in preučevanjem njegovih del – s projektnimi nalogami, sestavki in eseji, v poletnem času z vrsto spominskih kulturnih prireditev, septembra pa bo na Ravnah sklepni simpozij, na katerem bodo imeli besedo slovenisti in književni zgodovinarji. Kaže, da bo do takrat že objavljena študija Draga Druškoviča, ki jo je za Državno založbo Slovenije napisal kot dodatno knjigo k Vorančevim zbranim delom.

Sicer pa je bil 18. februar v Mežiški dolini zares nadvse lep dan. Že dopoldne so osnovne šole v ravenski občini ob podelitvi Vorančevih bralnih značk obiskali slovenski književniki Dane Zajc, Jože Snoj, Ervin Fritz, Tone Partljič in Niko Grafenauer. Popoldne so s svojimi deli nastopili v polni dvorani Titovega doma na Ravnah, še pred tem pa je D. Zajc, predsednik Društva slovenskih književnikov, Vorancu namenil nekaj priložnostnih izbranih besed. Zatem je bila v

Iz ženskega vidika

Potrebujemo
ZSŽ?

piše Štefka Vavti

Ob letošnjem mednarodnem dnevu žena se je spet vnela neprijetna diskusija o potrebi in koristi Zveze slovenskih žena. Nekateri krogi menijo, da je takšna organizacija „zastarela“, odveč, da je v današnjem modernem času ne potrebujemo (več).

Morda imajo prav? Saj je res, da smo Slovenke že zdavnaj enakopravne. V slovenskih organizacijah – kako bi bilo drugače – predsedujejo ženske. Vodilna mesta pri slovenskih tednikih že zdavnaj zasedajo ženske (izjeme potrjujejo pravilo), skratka: predsednice smo in glavne urednice, ravnateljice in podjetnice imamo v naših vrstah, uveljavile smo se, juhuuu!

Ali pa so to le milni mehurčki, ki se zblinijo v nič, skromne želje in neuresničljive sanje?

Dejansko je tako, da smo angažirane, vendar ne tako, kot je zgoraj opisano: Pri prireditvah kuhamo klobase, pečemo torte in pogače, kuhamo kavo in tako služimo narodu. Naše otroke učimo slovenščine, medtem ko moški delajo visoko politiko „razdvajanja“. Učimo jih slovenske pesmi, da jim bo vsaj v srcu še ostal kanček „slovenske zavesti“. Ta bo – tako vsaj upamo – nekaj preživela politiko cepitve v „dobre“ in „slabe“ Slovence, v „prave“ in tiste, ki pravzaprav sploh niso več..., v levičarski in desničarski tabor (ki je menda edini zveličavni) in tako dalje in tako naprej!

Menim, da bo slovenska ženska organizacija potrebna tako dolgo, dokler v slovenskih krogih dobro kvalificirane ženske dosejajo kvečjemu pozicijo tajnic, katerim moški narekujejo, kakšen je svet zunaj in kako ga je treba videti in razlagati; kakor dolgo Slovenke smejo sicer opravljati Sizifovo delo na terenu, na vasi, na polju, v družini, hiši in v hlevu, slava in čast za to pa gresta moškimi, in kakor dolgo so oblast in odločitve združene v moških rokah. Dejstvo, da naj bodo pri krajsanju finančnih sredstev med prvimi ženske prizadete, je tipičen primer odločitve (moških) proti ženskam. Res je, da je delo ZSŽ omejeno. Če pa pri tem upoštevamo, kako skromni so finančni in drugi viri te ženske organizacije, je njeno delo po vsej verjetnosti bolj učinkovito kot delo katerikoli slovenske organizacije oz. društva.

Seveda Voranc živi predvsem v svojih delih, ki jih je navzlic dolgoletnemu političnemu delu, begunstvu, zaprom in boleznim s prvinsko pisateljsko ustvarjalnostjo uspel napisati za spoštljivih enajst knjig zbranih del (uredila sta jih Jože Koruza in Drago Druškovič). Ravenska osnovna šola, poimenovana po njem, si je za svoj dan izbrala 18. februar, torej tisti dan, na katerega je v letu 1950 umrl. Bi si najbrž bili izbrali rojstni dan, a so takrat počitnice, je na proslavi povedala učenka in dodala, da bo Voranc pač živel naprej in da torej z dnevom njegove smrti ne more biti nič narobe – kot tudi z dnevom Prešernove ne, dokler bodo Slovenci marali za svoje največje književnike. Letos še posebej, saj bo ob Vorančevem jubileju vrsta prireditev v počastitev njegovega spomina, ki so se februarja dejansko že pričele in bodo trajale do septembra.

Prireditve je dan pred obletnico Vorančeve smrti v ravens-

športni dvorani Osnovne šole Prežihovega Voranca slavnostna prireditev ob dnevu šole. Učenci te šole so jo izvedli tako, da si zaslužijo vse čestitke – oba pevski zbora in že kar sijajni mladi recitatorji. Odlično jih je dopolneval Duo kora (pevca Toni Apohal in Milan Kamnik) z lastnimi priredbami Vorančevih besedil, zlasti s Svetnečim Gašperjem.

Od drugih prireditev navajam še pohod osnovne šole Črna skozi Koprivno na Olševo po poteh iz zgodbe Čez goro k očetu – morda se kdaj tam nekje najdejo z vrstniki iz Žitare vasi, s katerimi so lani pričeli sodelovati; majsko srečanje šol s Prežihovim imenom, kajpak na Ravnah, tematske razstave v študijski knjižnici in poseben program dijakov ravenske gimnazije, ki pripravljajo svojo bralno značko in Vorancu namenjene literarne prispevke za maturantski almanah. Slovenska pošta pa je zasnovala spominsko znamko in pisemsko ovojnico.

Franček Lasbaher

21. Globaški
kulturni teden

petek, 26. 3. 19.30	Filmski večer – posnetki iz domačega kraja; predava Hanzej Elbe;	gostilna Štekl v Globasnici
nedelja, 28. 3. 14.30	Družabno petje – nastopajo družine iz bližnje okolice in Slovenije	gostilna Šoštar v Globasnici
torek, 30. 3. 20.00	Predavanje – „Depression eine Zeiterscheinung oder Krankheit?“ predava: Dr. Maria Bakondy	gostilna Štekl v Globasnici
četrtek, 1. 4. 20.00	Informacijski večer – Potrebujemo Globasnica razvojni koncept“, sodel.: dr. Günther Tischler, Janko Merkač, mag. Hermine Bauer	gostilna Juenna v Čepičah
petek, 2. 4. 20.00	Literarni večer; glasbeni okvir: Janez Gregorič	župnišče v Globasnici
sobota, 3. 4. 14.30	Otroški popoldan	gostilna Šoštar v Globasnici
nedelja, 4. 4. 14.30	Igra „Voda“ (Joža Vombberger), režija: Poldej Zunder; nastopajo: Igralci SPD „Zarja“ v Železni Kapli, zaključek globaškega kulturnega tedna	farna dvorana v Globasnici

Prenstveni start uspel

SAK – Rapid Lienz 2:0

Glavno vprašanje pred tekmo proti Rapidu Lienz je bilo, koga bo trener dr. Ivan Ramšak vključil v začetno postavu, saj ima trenutno na razpolago 18 enakovrednih nogometašev. Njegova naloga zagotovo ni bila enostavna, sicer pa sta Pappler, zaradi poškodbe, in Hober, zaradi četrtega rumenega kartona, odpadla iz kroga možnih igralcev že kar po sili razmer. Dr. Ramšak se je nato odločil za sledečo postavu: Preschern, Savič, Kreutz, F. Sadjak, L. Sadjak, Šmid (45. Gallo), Wölbl, M. Sadjak, Blajs, Lipusch, Gröss.

Na slabem terenu, ob povprečnem sodniku (Haring), se je v prvem polčasu razvijala povprečna tekma. Končal se je brez zadetkov, brez posebnih pozitivnih viškov, legionar Lienza Brejcha pa si je v nesrečnem dvoboju z Mihom Kreutzom zlomil nogo.

V drugem polčasu se je poteza trenerja dr. Ramšaka (namesto Šmida je v igro vstopil Gallo) izkazala za posrečeno – čeprav mladi Šmid ni igral slabo. Z vstopom

Galloja se je igra slovenskih nogometašev izboljšala predvsem v napadu in na vezni liniji. S tem so se vrstile tudi možnosti za zadetek. Prvi gol za SAK je uspel Grössu, ki je iz-

koristil nezbranost v obrambi nasprotnika in zogo po lepi podaji M. Kreutza poslal z glavo v mrežo. Stranski sodnik je nekaj pozneje razveljavil krasen zadetek M. Sadjaka,

za katerega je trdil, da je bil v nedovoljenem položaju.

Končni rezultat (2:0) pa je zasluga novega režiserja Wölbla, ki tokrat še ni pokazal vsega, česar je zmožen. Po prekršku nad njim, ko je prodril v kazenski prostor, je uspešno izvedel prisojeno enajstmetrovko H. Gröss in s tem dosegel drugi zadetek.

Hans Gröss je na prvi pomladanski tekmi dosegel oba gola za SAK

Začetek prvenstva tudi v podligah in razredih

Ob koncu tedna v podligi-vzhod začnejo s tekmovaljem tudi Bičlčovi, Železna Kapla in Žitara vas, v prvem razredu-D pa Selani, Dobrolčani, Globašani in Šmihelčani.

Železna Kapla trenutno zaseda zadnje mesto na lestvici, vendar vsi upajo, da se bo stanje kmalu spremenilo. Kapelčanom bosta v prvi tekmi manjkala Reinwald, zaradi poškodbe, in Rozman, zaradi rdečega kartona v zadnji jesenski tekmi.

Bilčovski se je pred kratkim – kot zadnji – vrnil s priprav z Reke. Kot petouvrščeni po jesenskem prvenstvu imajo Bilčovski le tri točke za

ostanka za vodečim Atusom Borovlje. Vsekakor še obstaja možnost za mesto na vrhu lestvice. V prvi tekmi igra Bilčovski doma proti SV St. Leonhard.

Dobrla vas, ki letos želi doseči naslov prvaka v prvem razredu-D, se je zelo vestno pripravila na drugi del preizkušanj.

Marjan Velik: „Priprave so za nas potekale v izredno dobrem vzdušju in predvsem pod dobrimi pogoji. Ker smo se kondicijsko pripravili že doma, smo se v Novigradu le uigravali, odigrali pet tekem, ostali čas pa smo porabili za tehniko in standardne situacije.“

Imamo tudi močnejši kader, trener ima več izbire, kar je za vse nas pozitivno. Prvo tekmo igramo proti Grebinju, odločilno pa bo že, kako bomo odigrali drugo proti Rudi. Ta je edini klub, ki se bo z nami kosal za naslov prvaka.“

Tudi **Selani** so na pripravah pokazali, da so že v dobri formi, saj so zmagali v nekaj pripravljajalnih tekmah. Predvsem računajo s tem, da so ohranili dobro formo in da bodo doma zmagali v prvi tekmi proti Rudi ali pa jim vsaj vzeli točko.

V **Globasnici** so se v zadnjem času usmerili na prijateljske tekme, ki so jih v glavnem uspešno odigrali. Treening in dolga priprava sta se vendarle obrestovala. „Z Adrijanom Kertom smo pridobili tehnično dobrega igralca, ki potegne za seboj vse mlade igralce,“ je dejal sekcijski vodja B. Sadovnik. „V prvi tekmi proti Metlovi pričakujemo vsaj eno točko, zmagati pa bi bilo seveda še lepše.“

Termin:

Tekma Feldkirchen : SAK
v soboto,
27.marca
ob 15.45 v Trgu

Lestvica koroške lige:

1. SAK	17	14	3	0	41:8	31
2. Breže	17	9	3	5	27:19	21
3. Wietersdorf	17	8	3	6	27:24	19
4. Pliberk	17	7	5	5	21:18	19
5. VSV	17	7	5	5	23:25	19
6. Wolfsberg	17	7	4	6	25:15	18
7. WAC/Maier	17	6	6	5	23:14	18
8. Raika Matrei	17	6	6	5	23:21	18
9. Sparl. Lienz	17	7	3	7	21:19	17
10. VST Murrer/St.	17	7	3	7	25:32	17
11. Treibach/DieK.	17	4	8	5	15:15	16
12. SV Wernberg	17	5	5	7	24:32	15
13. Trg	17	6	2	9	21:19	14
14. A. Celovec	17	5	2	10	15:23	12
15. FC Mölltal	17	2	6	9	13:35	10
16. FC Šentvid	17	3	2	12	8:33	8

Selsko društveno prvenstvo

Prejšnjo nedeljo je športno društvo DSG Se-le opravilo društveno tekmovalje v smučanju. V Pušlčevi jami se je zbralo nekako 80 tekmovalcev ter velika množica gledalcev in navijačev. Ob dobro pripravljenem okrepcilu je bilo tekmovalje pravi vaški praznik.

Med moškimi je postal društveni prvak Eduard Oraže, med ženskami pa je ta naslov pripadel Lidiji Oraže.

Rezultati po skupinah:

Ml. otroci I, deklice: 1. Monika Olip, 2. Sara Doujak, 3. Michaela Mautz; **ml. otroci I, dečki:** 1. Bernhard Roblek, Martin Kelih; **otroci I, deklice:** 1. Annemarie Ogris, 2. Martina Jug; **otroci I, dečki:** 1. Peter Oraže, 2. Josef Mautz, 3. Armin Oraže; **otroci II,**

deklice: 1. Milena Olip, 2. Marija Roblek, 3. Jana Roblek; **otroci II, dečki:** 1. Marko Roblek, 2. Friedrich Mak, 3. Martin Oraže; **šolarke I:** 1. Maria Olip, 2. Mirja Oraže, 3. Simone Wassner; **šolarji I:** 1. Flori Mak, 2. Egon Wassner; **šolarke I:** 1. Veronika Roblek, 2. Petra Dovjak; **šolarji II:** 1. Niki Mak; **mladinke I:** 1. Veronika Korotaj; **mladinci I:** 1. Thomas Ogris, 2. Alexander Mak, 3. Igor Roblek; **starši:** 1. Marjan Olip, 2. Hanzi Ogris; **ženske:** 1. Lydia Oraže, 2. Tanja Mak; **splošni razred:** 1. Eduard Oraže, 2. Ahim Oraže, 3. Daniel Dovjak; **turna skupina – moški I:** 1. Franz Kelih, 2. Josef Mautz, 3. Tomi Oraže; **moški II:** 1. Flori Mak, 2. Karl Pristovnik; **moški III:** 1. Max Oraže, 2. Hanzi Oraže.

ŠAH

Dunja Lukan deželna prvakinja

Mladinska igralka Slovenske športne zveze Celovec Dunja Lukan je v nedeljo na deželnem prvenstvu v aktivnem šahu v Beljaku postala nova koroška prvakinja v šahu. Zmagala je pri dekletih pod 16 let. Dija-kinja slovenske gimnazije v Celovcu si je s to zmago zagotovila tudi nastop na državnem prvenstvu, ki bo ob koncu maja na Štajerskem. Pri fantih je Boris Gallob v skupini pod 16 osvojil odlično peto mesto, sedmi je postal njegov brat Marko, enajsti pa Borut Živkovič. Pri fantih pod 14 let je Mar-

Dunja Lukan

ko Warum, prav tako dijak slovenske gimnazije in član šahovskega kluba ASKÖ Bekštanj, postal 12 med 25 udeleženci.

I.L.

Rekordna zmaga SŠZ, poraz SŠK „Obir“

Šahovska ekipa Slovenske športne zveze/Carrimpex I je v devetem kolu koroškega šahovskega prvenstva v spodnji ligi-zahod slavila rekordno zmago. Slovenski šahisti so v gosteh premagali ekipo Radentheina kar z 8:0 in se tako na lestvici povzpeli na sedmo mesto. S to najvišjo zmago ima SŠZ spet možnosti za uvrstitev med ekipe, ki bodo v prihodnji sezoni igrale v reformirani spodnji ligi. Zmagali so: Silvij Kovač, Arnold Hattenberger, Gorazd Živkovič, Alojz Gallob, Jozi Amruš, Ivko Ferm, Rupert Reichmann in Dunja Lukan. V ostalih dveh kolih igrajo slovenski šahisti še proti Nussdorf-Debantu ter Ober-

vellachu. Tudi druga ekipa SŠZ/Posojilnica Celovec je bila uspešna: prav tako v gosteh je premagala višje uvrščeno moštvo iz Liebenfelsa s 4,5:3,5. Zmagali so Franci Rulitz, Boris in Marko Gallob, remizirala je Antonija Einspieler, zgubili pa so Ivan Lukan, Robert Hedenik in Aleksander Lukan.

Manj uspešni pa so bili tokrat šahisti SŠK „Obir“ iz Železne Kaple. Izgubili so srečanje z Velikovcem z 2:6, dvoboj slovenskih legionarjev pa je dobil Evald Ule proti Dušanu Jakoviču. Za SŠK „Obir“ so točkovali: Harald in Hans-Christian Wolte, Moser in Pasterk (vsi remi).

Franci Wiegele je v splošni skupini tokrat zmagal in si tako pripisal še en uspeh v letošnji bogati sezoni.